

У свом приказу политичког понашања председника Републике, колумниста Славиша Орловић замагљује и готово укида концептуално и практички нужну разлику између правних норматива, који одређују права и дужности председника Републике, и чињеница које описују односе моћи у политичком и медијском пољу. Став аутора је да политички ауторитет председника ДС и државе има несумњиво право првенства над духом и словом Устава и закона који дефинишу опсег деловања председника.

Оправдање за поступање председника Тадића, Орловић проналази у изборној победи на председничким изборима прошле године и суштинском утицају Тадића на победу и формирање актуелне владајуће коалиције. Поменуте политичке чињенице довољна су основа за преузимање надлежности које по слову Устава и закона припадају Скупштини и председнику Владе. У конкретном случају, реч је о контроли квалитета рада Владе и појединих министара. Основу за проширење, по природи правних овлашћења, Орловић изводи из актуелно релевантних политичко-медијских констелација. Централно место моћи председника државе додатно се правда политичком немоћи премијера да контролише и евентуално опозива министре из ДС као и министре из других партија, док се Скупштина представља као недовољно јака и „политички коректна” да би јој се могли поверити важни послови контроле рада Владе и појединих министара.

Орловићев дискурс као да превиђа да су права и одговорности државних функционера ствар Устав и закона, док су рејтинзи странака и изборне победе и порази, пре свега политичко-медијске категорије. Тако је и са слабшћу парламента; она је израз недовољне компетенције његових чланова и чланица, а политичка некоректност одраз, пре свега, политичке и личне (не)културе.

У темељу ауторове аргументације је појмовна збрка у којој се неправни појмови, попут политичке популарности или пак политичке културе, сматрају изворнијим и практично делотворнијим у односу на уставно-правне категорије. Овакав дискурс, ма колико имао своје фактичко реалполитичко, медијско и социокултуролошко утемељење, суспендује важење и делотворност постојећих уставних решења која су најсигурнија брана свакој злоупотреби власти, ма од кога злоупотреба потицала.

Неспорна чињеница о несразмери између уставних овлашћења председника и његовог несумњивог утемељења потврђеног у бирачком телу може бити подстицај за промену уставних решења, али не и основа за оправдање политичког понашања супротног важећим правним нормама. Свака нужна корекција у правном систему, па и она која задире у овлашћења носилаца државних функција, мора нужно да произађе из правно дефинисане процедуре промене постојеће норме или скупа норми. Ово посебно важи за државе и друштва у којима се учвршћује демократско-либерални поредак где идеал владавине права има кључно значење.

Поред наведених аргумената, Орловић оправдава политичко понашање председника Републике афирмацијом његове политичке одговорности. Тако и појам политичке одговорности доводи у везу са поступком опозива председника Републике. Из слова и

духа текста јасно је да употребљени појам политичке одговорности захтева ауторово додатно разјашњење. Чињеница да је председник одговоран и Скупштини и грађанима не говори ништа садржајно у прилог оправдању прекорачења прописаних надлежности. У ишчекивању разјашњења, треба рећи да политичка одговорност подразумева спремност политичког актера да прихвати све консеквенце властитих политичких одлука. Конкретно, ако је неко одлучио да буде и постао председник Србије, он ће бити политички одговоран, само ако прихвати све консеквенце које проистичу из тог политичког опредељења. Дакле, ако је функција председника дефинисана Уставом и законом, следи да је политички одговоран само онај ко прихвата сва права и обавезе који из те функције следе, укључујући и процедуру опозива и процедуру избора. Управо, појам политичке одговорности свакога ко је на месту председника уводи у раван Уставом прописаних овлашћења. Ништа више и ништа мање.

Примери из других држава, попут на пример Француске и Немачке, о тзв. президентијализацији политике нису довољно утемељени у чињеницама које описују правно институционални оквир и политичку праксу ових држава. Тако у Француској широка овлашћења председника Републике одговарају његовим уставним овлашћењима и политичкој традицији, док је у Немачкој на снази канцеларски систем у коме је председнику владе Уставом и законом поверена моћ да води политику.

С друге стране, персонализација политике какву познаје савремена политика битна је због делотворности медијске поруке која се шаље јавности, али она истовремено никада не поткопава темеље демократско-либералног поретка, заснованог на духу и слову Устава и традираног у дугогодишњој политичкој пракси. Уређеност политичког живота и одговорност главних носилаца власти у великој мери постоје зато што се нормативни и фактички ниво функционисања власти међусобно преклапају и надопуњују, а не зато што се разилазе и укидају.

И на крају, када смо код Устава и политичке праксе, ваља имати у виду следеће. Устав је израз већинске воље народа изражене на референдуму, а посланици у Скупштини су бирани од стране грађана, баш као и председник Републике.

То што су посланици, без сумње, често недорасли изазовима политичког и социјално-економског тренутка, говори о свима помало. О нама који смо их бирали, али и о политичким лидерима и њиховим сарадницима који су их делегирани у највише народно представништво. Додуше, ни лаковерност народа, ни лоше процене страначких елита нису довољни разлози за медијско-политичко поткопавање крхких темеља демократије и правне државе.

Магистар

[објављено: 02/02/2009]